

visszatükrözi ez a Mohács utáni Magyarországnak jóformán egész sorsát, melyet a szerző finom írásművészete magyarázó háttérnek festett a pápai iskola eseménytörténete mögé. A második rész az iskola belső életének, munkájának szintén vonzó és mindvégig eleven rajza. A tanárok munkásságának, a diáktsztségeknak (tanító, szenior, sáfár, szakács stb.), a diákéletnek, tanulmányoknak, iskolai törvényeknek, ruházatnak hű és érdekes leírása mellett tiszteletet parancsoló annak a 400 éves hívő református, eleven ember-sövénynek látása, mely a maga papságának, tanítóinak vezérlete alatt a pápai iskolát nem egy város érdekének vagy meglevő javai tehertételének, hanem vallásos lelke szíveügyének, folytonos áldozatai oltárának tekintette mindmáig. Innen nőtt ki a Dunántúlnak vezető református társadalma, de nem egy országos jelentőségű vezető férfiú is. A szellemi és társadalmi élet szempontjából azt sejteti a földolgozás, hogy a pápai iskola matrikuláiban, jegyzőkönyveiben, emlékeiben sok szemszögből kiaknázható anyag rejlik még, melyek a diákság társadalmi rétegződésére, a dunántúli református műveltek körében a szellemi élet kialakulására és mozgalmaira, az iskola gazdasági és megélhetési viszonyaira stb. vethetnek majd világot.

Mind a két történetnek ezenkívül az a legmodernebb hivatása, hogy iskoláik ifjúságában meggyökereztessek a szellemi szülőföldnek, ez intézeteknek megértő szeretetét. A pápaihoz hasonló iskolatörténetekre ezért lenne ma égető szükség.

Balassa Brunó.

Dr. Papp Ferenc: Az osztrák népoktatás. (Különlenyomat a Magyar Tanítóképző XLIII. és XLIV. évfolyamából.) — 58 l.

A világháború után minden államban nagyarányú pedagógiai reformok léptek életbe, de talán egyikben sem tapasztalható oly tevékeny pedagógiai élet, talán egy állam sem költ erejéhez képest annyit oktatásügyre, mint Ausztria. Ez a megállapítás elsősorban a népoktatás ügyére vonatkozik. Ausztriában, de különösen Bécsben a kormánynak és a városi hatóságoknak dédelgetett kedvence lett a népiskola és a tanító. Kétségtelen, hogy ebben a nagy szeretetben nem kis mértékben a politika is szerepet játszik. Ausztriában két párt küzd a hatalomért: a szociáldemokrata párt és a keresztényszocialista párt. Az előbbi Bécsben és a nagyobb ipari városokban, az utóbbi a vidéken az uralkodó. A szociáldemokrata párt nagy jelentőséget tulajdonít a nevelésnek, főleg a népnevelésnek, s ezért nagy áldozatokat is tud hozni. Ezzel szemben megkívánja, hogy a nevelés az általa megállapított irányban és szellemben történjék. E feltételek közt szerepel az, hogy az állami iskolákban nincs sem vallásos, sem hazafias nevelésről szó.

Papp Ferenc tanulmánya igen világos képet nyújt az osztrák népoktatásról. A dolgozat felöleli a bécsi népoktatásügyet, a tanítóképzés és a tanítói továbbképzés ügyét.

Ausztriában 1920-ban megszüntették a régi típusú népiskolát és az ehhez csatlakozó polgáriskolát, hogy helyükbe egy egységes nyolcosztályú népiskolát állítsanak. „Ein Volk, eine Schule“ volt a jelszó. Ez az új nép-

iskola egy ideiglenes tantervet kapott, amellyel hat évig folyt a munka, a kísérletezés. Közben tanfolyamokon, kísérleti iskolák százaiban ismertették az új pedagógiai elméleteket és gyakorlatot, s ennek az igen beható munkának lett az eredménye az 1926-ban megjelent új népiskolai tanterv, amely az egész népiskolai oktatást a munkaiskolai elvre helyezi. Ausztria az első állam, amely ezt az elvet következetesen beviszi az iskolai munkába.

Az új népoktatási törvény szerint a népiskola nyolcosztályú, de két tagozatú: az alsó négy osztály, a tulajdonképeni népiskola, a *Grundschule* nevet kapta, a felső négy osztály pedig a *Hauptschule* nevet viseli. E két iskola azonban szervezetileg teljesen független egymástól, az alsó tagozatnak éppúgy megvan a külön igazgatója, mint a felsőnek. A felső tagozatban nem népiskolai tanítók tanítanak, hanem részben középiskolai tanárok, részben külön képesítéssel rendelkező szaktanítók. A felső tagozatnak a jellege félig népiskola, félig középiskola, az alsó két osztályban kötelező, a két felsőben nem kötelező idegen nyelvtanulással. Aki a *Grundschule* elvégzése után nem megy középiskolába, az köteles a *Hauptschule*-t elvégezni.

Igen értékes része a dolgozatnak a bécsi népiskolák munkájának ismertetése, nemcsak azért, mert nagy szakértelemmel van megírva, hanem azért is, mert abból a mi szakembereink is sokat tanulhatnak.

A dolgozat második fejezete az osztrák *tanítóképzést* ismerteti. Ott is, akárcsak nálunk, heves harcok folynak a tanítóképzés reformja körül. A tanítótság túlnyomó része és a szociáldemokraták általában igen erélyesen követelik az egyetemi tanítóképzést. Ki is dolgoztak még 1920-ban egy reformtervezetet, amely abból az elvből indult ki, hogy a népiskola és a középiskola tanítója között nem lehet más különbség, mint az, hogy amaz osztálytanító, emez pedig szaktanító. Mindkettőnek azonban egyforma képzettségűnek kell lennie, bár kétségtelen, hogy a szaktanítóknak hosszabb ideig kell tanulnia, hogy a szükséges szakismereteket megszerezze. Mindkét iskolafaj tanítóját tehát az egyetemen kell kiképezni. Ez a terv azonban részben a keresztényszocialista párt, részben a római katolikus egyház, de legfőképp az egyetemi tanárok ellenállásán meghiúsult. A vége az lett, hogy csak a meglévő tanítóképzők megreformálására került a sor.

Az osztrák tanítóképző, amely eredetileg szintén hat évfolyamúnak indult, jelenleg öt évfolyamú; van egy előkészítő osztálya és négy rendes osztálya. Mivel azonban Bécs városának joga van, hogy népiskoláiban magasabb képesítésű tanítókat is alkalmazzon, keresztülvitték azt, hogy Bécsben egy tanítóképző-akadémiát állíthassanak fel, amely két évfolyamú s ahova csak tanítói oklevéllel vagy érettségi bizonyítvánnyal lehet beiratkozni. A hallgatók részben az egyetemen, részben a Pädagogisches Institutban hallgatják az elméleti órákat és Bécs különböző népiskoláiban végzik a gyakorlati kiképzést.

A megreformált tanítóképző azon az elven épült fel, hogy a népiskolai tanító általános műveltsége nem lehet kisebb, mint a középiskolát végzet-

teké, s ezért a tanítónőképzőknek annyit legalább is kell végezniök, mint a középiskoláknak. Mivel persze ezenkívül még szakképzést is kell nyújtaniok, az eredmény az lett, hogy a tulajdonképeni szakképzésre aránylag kevés időt tudtak szentelni. De ezt is csak úgy tudták megoldani, hogy minden osztálynak 36 rendes órát adtak, vagyis a tanítónövendékek mindennap 8—2-ig tanulják a rendes, délután pedig a rendkívüli tantárgyakat. Jellemző, hogy két idegen nyelvet tanulnak: heti 4—4—3—2 órában latin nyelvet és 5—4—4—3 órában angol nyelvet. Igen kétséges, hogy ez a tanítóképző ilyen zsúfolt tantervvel eléri-e rendeltetését.

A tanulmány utolsó része a *tanítói továbbképzést* ismerteti. Amit e téren a hatóságok és maguk a tanítók végeznek, az mindenképen utánzásra méltó. A tanítói továbbképzés szolgálatában áll az 1923-ban keletkezett és ma már világhírű *Pädagogisches Institut*, amelynek igazgatója *Bühler Károly*, továbbá a *Psychologisches Institut*, amelynek vezetője *Adler Alfréd*. A Pedagógiai Intézetnek mintaszerűen felszerelt könyvtára van, amelyben az 1928—29. évben 143.000 kötet könyv és 459 folyóirat állt a tanítósnak rendelkezésére. A könyvtárt az 1927—28. évben 21.924 kölcsönző vette igénybe, kikölcsönözvén 42.206 könyvet. Bécs városa a könyvtár gyarapítására ugyanabban az évben 46.500 schillinget folyósított. Bécs városa áldozatkészségének további adatai a következők: tanítói továbbképzésre az 1925. évre 258.000, 1928-ra 332.560, 1929-re pedig 354.314 schillinget fordított.

„A bécsi tanítók nagy megértést is tanúsítanak a városi tanács áldozatkészsége iránt, a továbbképző-intézet hallgatói száma évről-évre növekszik. Az 1928—29. iskolai év első felében 100 docens vezetése mellett 1177 tanító és 2255 tanítónő, összesen 3432 hallgatója volt az intézetnek. Ha tekintetbe vesszük, hogy a bécsi népiskolai tanítók száma 5589, a továbbképző-intézet hallgatóinak nagy száma, az intézet virágzása a bécsi tanítósnak komoly törekvését, hivatásszeretetét, ügybuzgalmát is beszédesen mutatja.“

A tanulmány az osztrák nevelés szellemének és irányának bírálatával végződik. Mindenesetre megérdemelné, hogy minél szélesebb körben figyelmesen elolvassák a benne foglaltakat.

Lux Gyula.

Dr. Becker Vendel: A tanítóképzés reformja. Tanítóképzés. Papnevelés. — Szegedi Új Nemzedék Lapvállalat Rt. nyomdája. — 24 lap.

Becker Vendel részben régi, részben viszonylagosan új gondolatok alapján a jövő tanítóképzés (és részben a papnevelés) irányvonalait rajzolja meg ebben a füzetben. Aggodalommal kíséri azt a törekvést, amely középiskolai érettségire alapított főiskolai (egyetemi) tanítóképzést kíván. Becker szerint: „A tanítóképzés legtömörebb célkitűzése az, hogy a leendő tanítót képessé kell tenni az elemi népiskolai növendékeivel, a serdülő ifjúsággal, valamint a felnőttekkel való bánásmódra, továbbá arra, hogy mint jellemileg szilárd egyén, megvalósítsa a képzési folyamat alatt elhittett eszméket“. E cél szolgálatá-